

Wyrok Sądu Wyższego w sprawie Marianny Makowskiej o stwierdzenie nieważności testamentu i przyznanie spadku w drodze beztestamentowej (*ab intestato*).

Or. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/200/1846 (d. WM 333), s. 2299–2302.

Edycja krytyczna: Mateusz Mataniak.

10 XI 1847

[s. 2299]

NW 120

W imieniu Najjaśniejszego Ferdynanda I Cesarza Austrii i Króla etc.
Cesarsko-Królewski Sąd Wyższy
Miasta Krakowa i Jego Okręgu
wydał wyrok następujący.

Działo się w Krakowie, w Domu Władz Rządowych, na posiedzeniu publicznym Cesarsko-Królewskiego Sądu Wyższego Miasta Krakowa i Jego Okręgu dnia 10 listopada 1847 r.

Obecni: P. Bartynowski – O.P.D., prezes Sądu Wyższego; Dymidowicz, Dudrewicz, Miętuszewski, Korytowski – sędziowie Sądu Wyższego; B. Uszewski – pisarz.

[Podpisy] Bartynowski, B. Uszewski.

Miedzy Marianną z Himonowskich Makowską obywatelką Królestwa Polskiego, w asystencji męża swego Ignacego Makowskiego obywatela Królestwa Polskiego czyniącą, czyli obojgiem Ignacym i Marianną Makowskimi obywatelami Królestwa Polskiego we wsi Niegosławice w Obwodzie Jędrzejowskim Guberni Kieleckiej mieszkającymi, rekurującymi, przez Adama Krzyżanowskiego O.P.D. adwokata stawającymi z jednej, a panną Eleonorą Himonowską w Krakowie pod L. 370 zamieszkałą, rekurrowaną, przez Herkulana Komar adwokata stawającą z drugiej strony. W sprawie o uchylenie testamentu ś.p. Magdaleny z Przybylskich Himonowskiej, przyznanie rekurrującej spadku macierzystego w porządku ab intestato, a rekurrowaną do oddania całego spadku questionis z kalkulacją zobowiązania, w drodze rekursu od dwóch niezgodnych wyroków Trybunału de datto 22 stycznia i de datto 15 czerwca br., z pozwu de datto 14 lipca br. na audiencję Sądu Wyższego wyprowadzonej. [s. 2300] Po przywołaniu sprawy i odczytaniu komparycji adwokat Krzyżanowski odczytał rekurs osnowy następującej (pisać Nr 1). Poczem adwokat Komar odczytał odpowiedź tej osnowy (pisać Nr 2). Następnie adwokat Krzyżanowski odczytał replikę jak następuje (pisać Nr 3). Na koniec adwokat Komar odczytał duplikę w następującej osnowie (pisać Nr 4). Po wysłuchaniu sporu stron.

Sąd Wyższy. W rozpoznaniu rekursu ze strony Marianny Makowskiej od dwóch różnorodnych wyroków Trybunału dnia 22 stycznia 1847 r. w pierwszej instancji tudzież Trybunału w drodze apelacji dnia 15 czerwca tegoż roku zapadłych, wyniesionego, jak równie i odpowiedzi ze strony Eleonory Himonowskiej przedstawionej, zważywszy, że aktem zapisu przedślubnego dnia 7 listopada 1817 r. przed notariuszem Floryanem Chojnackim zdziałanego Magdalena Himonowska darowała córce swej Mariannie Makowskiej cały swój mian i mieć mogący majątek, zachowując sobie tylko prawo dożywocia i używania tegoż majątku aż do swej śmierci nienaruszone, aktem zaś ostatniej woli dnia 1 sierpnia 1846 r. przed notariuszem Franciszkiem Ksawerym Placer spisany, też Magdalena Himonowska tegoż samego całego swego majątku, jaki już po jej śmierci pozostanie, Eleonorę Himonowską córkę po bracie męża swojego uniwersalną dziedziczką uczyniła. Zważywszy, że Magdalena Himonowska zachowując sobie używanie majątku aż do swej śmierci, tem samem cały tenże majątek, jaki w czasie robienia tego aktu miała i po zrobieniu onego w przyszłości mieć mogła, córce swej Mariannie Makowskiej darowany, poddała wszelkim zmianom przybytku i ubytku. Akt więc ten przedślubny w ten sposób spisany taką tylko korzyść obdarowanej Makowskiej przynieść winien, jaka się po śmierci Magdaleny Himonowskiej z tego majątku okaże. Nie mogła zaś tym majątkiem przez akt ostatniej woli na korzyść innej osoby rozrządzać, będąc już [w] rozporządzeniu jego aktem przedślubnym przez obdarowaną zaakceptowanym, jak to przepis art. 1083 KC stanowi, ograniczoną. Zważywszy, iż powołany w wyroku zarekurrowanym art. 1081 KC z odwołaniem się do art. 948 KC niewłaściwie do sprawy obecnej zastosowany został, artykuł bowiem tenże 1081 KC odnosi się tylko do [s. 2301] darowizn dóbr teraźniejszych, darowizna zaś aktem przedślubnym powyżej z daty powołanym Mariannie Makowskiej uczyniona odnosi się do całego równie w chwili czynienia onej, posiadanego jak i przyszłego Magdaleny Himonowskiej majątku. Do przypadku więc tego spór obecny stanowiącego przepis art. 1084 KC zastosowanie znajduje. A lubo przepis tegoż artykułu wymaga, ażeby do aktu darowizny przez kontrakt małżeński uczynionej był przyłączony stan długów i ciężarów, jakie darującego w dniu darowizny obciążają. Przepis jednak ten braku stanu tego długów i ciężarów nie tylko nieważnością nie zagraża, ale skutek braku takowego wykazu art. 1085 KC wyraźnie oznacza, mianowicie, że strona obdarowana obowiązana jest przyjąć albo się rzec tej darowizny co do całości; przyjąwszy zaś nie będzie się mogła upominać tylko o dobra, które się w dniu zejścia osoby darowiznę czyniącej znajdują, i zapłacić wszystkie długi i ciężary spadku. Zważywszy, iż przytoczenie w zeznanym przez Magdalenę Himonowską dnia 1 sierpnia 1846 r. akcie uczynione, że Marianna Makowska zupełnie wyposażoną została, na względ prawny nie zasługuje, odebranie bowiem przez nią danego jej aktem przedślubnym przez jej ojca ś.p. Antoniego Himonowskiego posagu i wyprawy, równie jak i spadku po nim odziedziczonego, nie pozbawia jej prawa do majątku, jaki onej matka Magdalena Himonowska oddzielnie ze swej strony tymże samym aktem zapisała. Zważywszy, że lubo przepis art. 1090 KC dozwala zmniejszenia darowizn przez kontrakt małżeński czynionych, do ilości jaką prawo darującemu przy otwarciu spadku po nim rozporządzać dozwoliło. Z dozwolenia jednak takowego Magdalena Himonowska użycia nie uczyniła, Eleonora zaś Himonowska nie o ograniczenie tegoż

rozporządzenia do wskazanego tymże artykułem stosunku, lecz o utrzymanie całego ostatniej woli Magdaleny Himonowskiej rozporządzenia, obrony wyniosła. Z powyższych przeto zasad Sąd Wyższy wyrok Trybunału w drodze apelacji dnia 15 czerwca 1847 r. zapadły uchyla, a wyrok Trybunału dnia 22 stycznia tegoż roku w pierwszej instancji wydany, którym testament ś.p. Magdaleny z Przybylskich Himonowskiej dnia 1 sierpnia 1846 r. [s. 2302] przed notariuszem Ksawerym Placer urzędownie na rzecz i korzyść Eleonory Himonowskiej i Antoniny Brekowskiej zdziałany, uchylony i nie mogący mieć skutków przeciw aktowi intercyzy przedślubnej dnia 7 listopada 1817 r. przed notariuszem Floryanem Chojnackim na rzecz Marianny Makowskiej zdziałanemu, uznany, a następnie spadek po Magdalenie z Przybylskich Himonowskiej pozostały też Mariannie Makowskiej przyznany i ustanowiona sukcesorka Eleonora Himonowska do oddania jej tegoż spadku i do kalkulacji zobowiązana została – zatwierdza. Koszty sporu znosi. Wpis ceny 6 złp przez Makowską w papierze stemplowym złożony za dostateczny uznaje. Osądzono w Ostatniej Instancji.

[Podpisy] Bartynowski, B. Uszewski.

Zaleca i rozkazuje etc.

[Podpisy] Bartynowski, B. Uszewski.

Wyciąg I główny wydany Makowskiej.
BU.

[cytowane przepisy: Kodeks Cywilny Napoleona, art. 948, 1081, 1083, 1084, 1085, 1090]

[hasła: nieważność testamentu, dziedziczenie beztestamentowe, darowizna na rzecz małżonka, darowizna rzeczy przyszłych, umowa majątkowa małżeńska, zmniejszenie darowizny, akt notarialny, Trybunał, Sąd Wyższy]